

Tungkol Saan ang Modyul na Ito?

Ano ang napapansin mo kapag pumupunta ka sa palengke? Ano ang nakikita mo sa mga lugar ng iskwater? Nakikita mo ba ang nakatambak na basura sa tabi ng daan? Isa lamang ito sa palatandaan ng problema natin sa basura.

Nakaugnay ang basura sa mga salik tulad ng pagdami ng tao, urbanisasyon, di wastong pagtatapon ng basura, at kakulangan sa pagpapalano ng pamamahala sa basura. Tinutukoy ang basura na dahilan din ng iba pang mga problema tulad ng pagbaha, epidemya, polusyon sa hangin at tubig.

Paano natin malulutas ang problema sa basura? Paano natin gagawing kapakipakinabang ang basura? Makakalikha ba tayong muli ng mga bagong bagay mula sa basura? Sasagutin ng modyul na ito ang mga tanong na iyon.

May tatlong aralin ang modyul na ito:

Aralin 1 – *Pag-unawa sa Ating Problema sa Basura*

Aralin 2 – *Pagbukud-bukurin ang Basura*

Aralin 3 – *Ano ang Pagrerecycle?*

Anu-ano ang mga Matututuhan Mo sa Modyul na Ito?

Pagkatapos pag-aralan ang modyul na ito, makakaya mo nang:

- ◆ ipaliwanag ang ating kasalukuyang gawi sa pagtatapon ng basura;
- ◆ tukuyin ang ilang negatibong epekto ng basura;
- ◆ ipaliwanag kung paano pagbukud-bukurin nang maayos ang basura;
- ◆ ipaliwanag kung ano ang pagrerecycle; at
- ◆ ipaliwanag ang mga pakinabang ng pagrerecycle.

Anu-ano na ang mga Alam Mo?

Bago mo umpisahang pag-aralan ang modyul na ito, sagutin ang mga tanong na ito. Malalaman dito kung gaano ang alam mo sa paksang tatalakayin natin.

Bilugan ang letra ng pinakamahasag na sagot.

1. Alin sa sumusunod ang pangunahing dahilan ng ating problema sa basura?
 - a. kulang ang mga pamilihan para sa mga produktong narerecycle
 - b. paparaming aktibidad ng mga tao dahil sa paglaki ng populasyon
 - c. kulang ang pagtuon-pansin sa kalinisan ng katawan
 - d. kulang ng teknolohiya upang makatulong sa maayos na pagtatapon ng basura
2. Alin sa sumusunod na pahayag tungkol sa nakalantad na tambakan ng basura ang hindi totoo?
 - a. Maaaring dumaloy sa mga sapa at lawa ang mga nakakalasong materyal mula sa mga tambakan ng basura.
 - b. Makadumi sa mga pinanggagalingan ng tubig ang mga nakalantad na tambakan ng basura.
 - c. Magiging dahilan ng pagkakasakit ng mga basurero pati na ang mga tagakomunidad na malapit sa mga nakalantad na tambakan ng basura.
 - d. Napapakinabangan ang mga bakanteng lote kapag ginagawang tambakan ng basura.
3. Kapag magtatapon ng basura, importanteng _____.
 - a. pagbukurin ang mga basurang nabubulok (*biodegradable*) at di nabubulok (*non-biodegradable*)
 - b. pagsama-samahin ang mga basura sa isang supot para maiwasan ang paggamit ng ilang plastik na supot
 - c. durugin, paliliitin at pitpitin ang mga basura
 - d. sunugin ang mga basura
4. Ang mga bagay na nabubulok ay _____.
 - a. hindi nabubulok nang husto kahit kailan
 - b. mairerecycle
 - c. hindi nasusunog
 - d. nabubulok sa natural na paraan

5. Alin sa sumusunod ang bagay na nabubulok?
 - a. supot na plastik
 - b. bote
 - c. gulong na goma
 - d. kaliskis ng isda
6. Alin sa sumusunod na pahayag tungkol sa pagrerecycle ang hindi totoo?
 - a. Nakakabawas ng pagpinsala ng kapaligiran ang pagrerecycle.
 - b. Nagagamit nang husto ang mga rekurso sa pamamagitan ng pagrerecycle.
 - c. Ang pagsusunog at pagliliit ang pangunahing proseso ng pagrerecycle.
 - d. Paikot-ikot lamang ang proseso ng pagrerecycle.
7. Alin sa sumusunod ang pinakamahusay na solusyon sa problema sa basura?
 - a. ugaliin ang pagrerecycle ng mga gamít na bagay
 - b. linangin ang crab mentality
 - c. itapon ang mga bagay na sa palagay mo'y hindi mo kailangan
 - d. magtipid ng enerhiya
8. Kinapapalooban ng _____ ang pagrerecycle.
 - a. paggamit muli, pamimigay, at kung maaaring pagpalit ng mga basura
 - b. pagtatapon ng mga bagay na hindi mo na gagamitin
 - c. pagliliit, pagdurog, at pagpipitpit ng basura
 - d. pagbabaon at pagsusunog ng basura
9. Alin sa sumusunod ang hindi pakinabangan ng pagrerecycle?
 - a. Mas maiksi ang panahon at kaunting pera ang nagagamit.
 - b. Napepreserba ang mga likas na yaman.
 - c. Mas maraming bubuksan na landfill o mababang lupang tatambakan ng basura.
 - d. Nababawasan ang trabaho ng mga basurero.
10. Kapag nirerecycle ang basura, magiging ano ang mga ito?
 - a. nagagawang mga bagong hilaw na materyal
 - b. nagagawang bagong basura
 - c. nagagawang bagong basurahan
 - d. pinaliliit lamang para madaling itapon

Kumusta ang pagsasanay? Nasagot mo ba nang tama ang bawat aytem? Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 36.

Kung tama lahat ang sagot mo, magaling! Ipinapakita lamang nito na marami ka nang nalalaman tungkol sa mga paksang tatalakayin sa modyul na ito. Maaari mo pa ring pag-aralan ang modyul para mabalik-aralan ang mga bagay na nalalaman na. Malay mo, maaaring may matutuhan kang bago mula sa modyul.

Kung mababa ang iskor mo, huwag mabahala. Ibig sabihin nito na para sa iyo ang modyul na ito. Makakatulong ito sa iyo para maintindihan ang ilang importanteng konsepto na magagamit mo sa pang-araw araw na pamumuhay. Kung pag-aaralan mong mabuti ang modyul na ito, matututuhan mo ang mga sagot sa lahat ng tanong sa pagsasanay at marami pang iba! Handa ka na ba?

Tingnan mo na ang susunod na pahina para masimulan ang Aralin 1.

Pag-unawa sa Problema Natin sa Basura

Tingnan ang larawan.

Sigurado akong nakakita ka na ng basura sa maraming lugar sa bansa na di kanais-nais tingnan sa mga kalye, bangketa, mga island ng kalsada, at mga kanal. Sa araling ito, tatalakayin natin ang problema natin sa basura pati na ang mga kadahilanan at epekto nito.

Pagkatapos ng araling ito, makakaya mo nang:

- ◆ ipaliwanag ang ating kasalukuyang gawi sa pagtatapon ng basura; at
- ◆ tukuyin ang ilang masamang epekto ng problema natin sa basura.

Pag-isipan Natin Ito

Ano sa palagay mo ang dahilan ng problema natin sa basura? Isulat ang iyong mga idea.

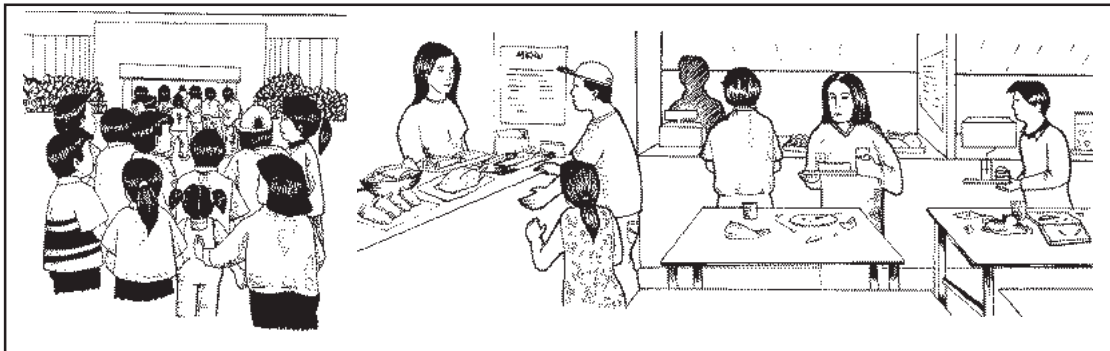
Ituloy ang pagbabasa para malaman mo kung tama ang iyong mga idea.

Alamin Natin

Bakit tayo may problema sa basura?

Maraming salik ang nagiging dahilan ng ating problema sa basura. Unang-una sa mga salik na ito ay ang pagdami ng mga tao. Sa paglaki ng populasyon, dumarami ang mga aktibidad ng tao lalo na sa mga siyudad tulad ng Metro Manila at Metro Cebu.

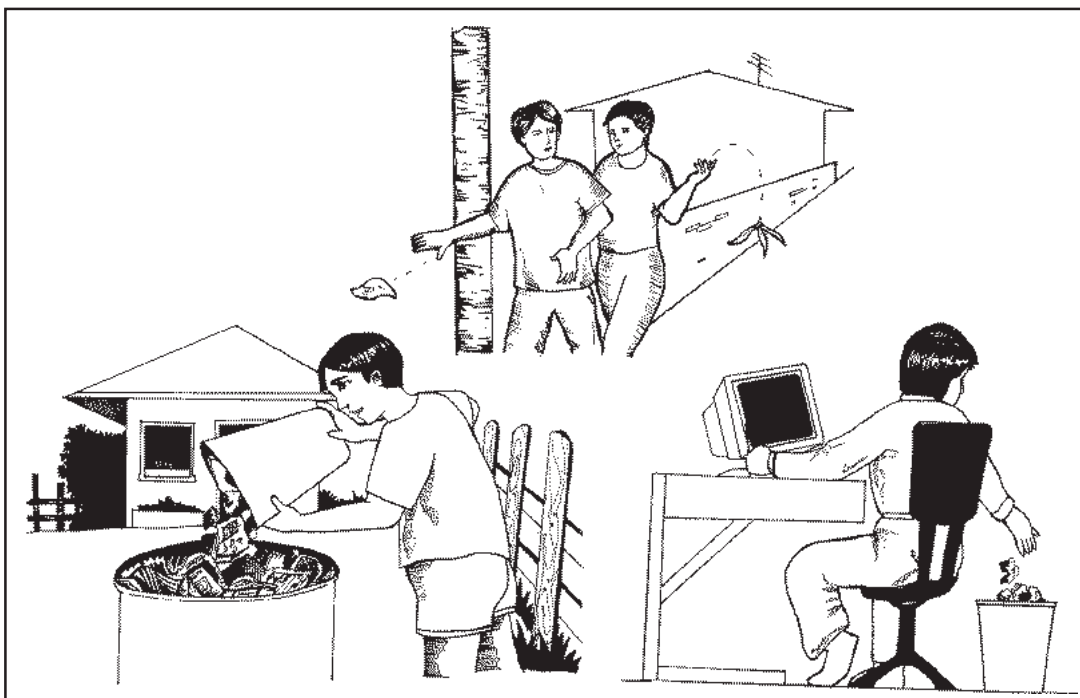
Halimbawa, tingnan ang mga shopping mall. Nakadepende at lumalago ang mga shopping mall sa bilang ng mga tao na pumapasok at namimili dito. Hindi lamang mga tindahan ang makikita dito kundi pati na rin ang mga kainan at libangan dito kasama ang tambak-tambak na basura sa iba't ibang aktibidad ng mall. Kakain ka at itatapon mo pagkatapos ang mga pinagkainan; bibili ka at itatapon mo pagkatapos ang plastik o papel na supot na pinaglagyan ng mga pinamili mo.

Dahil sa kulang o di napag-ukulan ng pansin at nabigyan ng tamang impormasyon ang pagtatapon ng basura, nauwi sa di kanais-nais tingnan ang nalikha ng mga basura na makikita sa mataong lugar (mga siyudad at malalaking munisipalidad).

Pag-isipan Natin Ito

Tingnan ang mga larawan. Ano ang mensahe ng mga ito? Pag-isipan ang iyong mga sagot bago magpatuloy.

Ipinapakita sa mga larawan ang katotohanang nalilikha ang basura kahit saan. Sa inyong mga bahay, opisina, pabrika, shop, establisimyento, at iba pa. Sa palagay mo, saan napupunta ang lahat ng basurang ito? Isulat ang iyong mga idea.

Alamin natin kung tama ang iyong mga idea.

Alamin Natin

Saan napupunta ang ating basura?

Sa ngayon, responsibilidad ng pamahalaang munisipal o opisina ng mayor ang pagkolekta ng basura sa siyudad o munisipalidad. Karaniwa'y kinokontra ang mga pribadong kompanya para mangolekta at magtapon ng basura. Nagpapadala ng mga trak sa ating mga lugar ang mga kompanyang ito upang mangolekta ng basura.

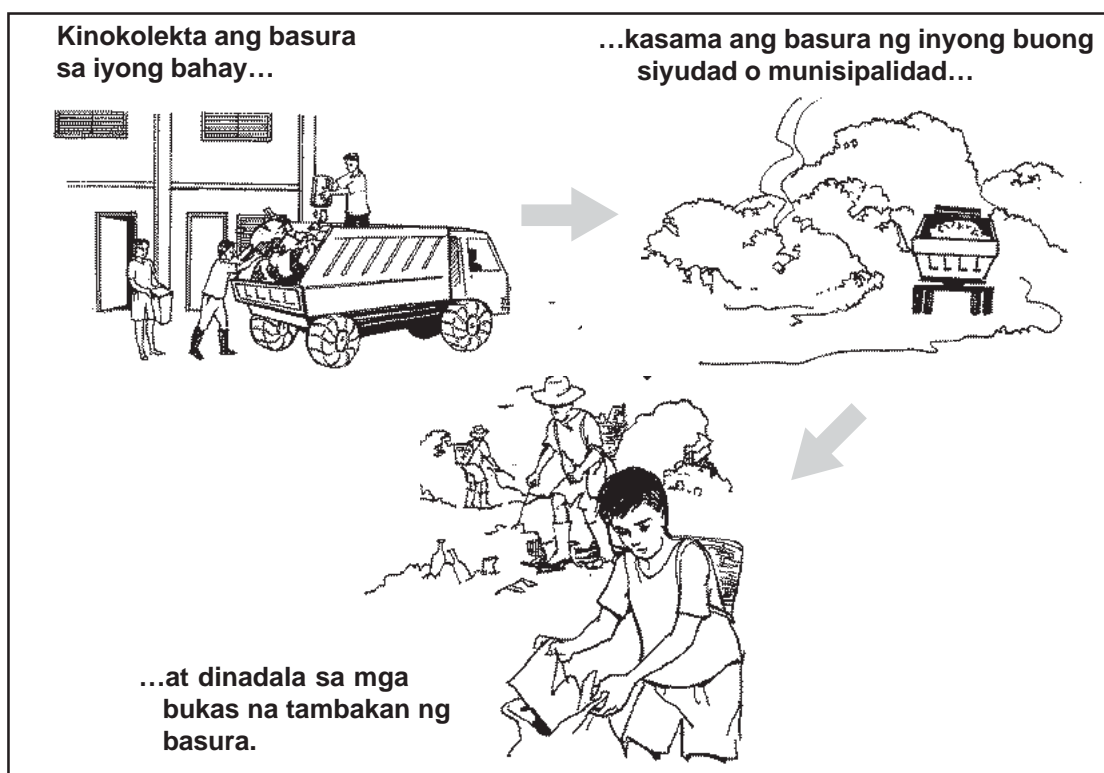
Napakaraming basura ang nakokolekta araw-araw. Sa Maynila lamang, mahigit 500 trak ang napupuno ng basura araw-araw. Dinadala sa mga landfill ang mga basurang nakokolekta sa bawat siyudad o munisipalidad. Isang halimbawa ng landfill ng Metro Manila ay ang Carmona, Cavite. Alam mo ba kung saan ang pinakamalapit na landfill ng inyong basura?

Subukan Natin Ito

Alamin kung saan dinadala ang basura ng inyong komunidad. Alin pang mga komunidad ang nagtatambak ng kanilang basura sa lugar na ito?

May alam ka na ngayon kung gaano kadaming basura ang nalilikha. Sa malalayong lugar ng probinsiya, hindi ganyan kalaki ang problema sa basura kahit walang trak na nangongolekta ng mga ito. Pagsusunog ng basura ang karaniwang gawi. Gayunman, may ilan ding masamang epekto ito. Halimbawa, lumilikha ng lason na gas na carbon monoxide ang mga nasusunog na mga produktong gawa sa plastik na maging lason sa hangin.

Subukan Natin Ito

Paano kung sabihin ng pamahalaan na gagawing isang bagong tambakan ng basura ang bakanteng lugar na malapit sa inyo? Papayag ka ba o hindi? Isulat ang iyong opinyon. Magbigay ng mga dahilan sa iyong sagot.

Malamang na hindi ka papayag sa plano. Karamihan ng mga tao ay ayaw magkaroon ng mga landfill o tambakan ng basura sa kanilang lugar dahil sa usapin ng kalusugan. Maaaring maging dahilan ng kontaminasyon ng tubig sa ilalim ng lupa ang mga tambakan ng basura o mga landfill. Mula dito'y maaaring tumagas sa mga lawa at sapa ang mga nakakalasong materyal. Sa sandaling makontamina ang tubig sa ilalim ng lupa, napakahirap at kung minsang imposible nang linisin ito.

Sa hinaharap, mapupuno ang kasalukuyang mga tambakan ng basura, ayaw ng mga tao na magkaroon ng ganito sa kanilang lugar. Kaya nga't importanteng lumahok ang lahat sa paglutas ng problema ng basura.

Subukan Natin ito

Bukod sa mga landfill, may naiisip pa ba kayong ibang mga problema na idinudulot ng basura? Isulat ang mga ito.

Maaaring makabara sa mga kanal ang basura na magiging dahilan ng pagbaha. Makakadumi ito ng tubig sa gripo at irigasyon o patubig, makakapatay ng mga isda sa mga lawa at ilog at makakapinsala ng ecosystem. Bukod sa nakakalason, magiging dahilan din ito ng maraming sakit na dulot ng mga peste na naaakit tulad ng mga lamok at langaw, daga, ipis; at ng iba pang peste. Makakapasok sa iyong bahay ang mga pesteng ito at dudumihan ang iyong kinakain. At panghuli, sinasakop ng mga landfill para sa basura ang mahahalagang lupain na dapat sana'y magamit sa pagsasaka at produksiyon ng pagkain.

Subukan Natin Ito

Mag-isip ng iba pang masamang epekto ng basura. Isulat ang mga ito.

Tandaan Natin

Bago magpatuloy sa Aralin 2, pag-aralan ang mga importanteng punto ng Aralin 1.

- ◆ Sa kalakhan, ang paglaki ng populasyon ang dahilan ng ating problema sa basura na nakadagdag naman ng mga aktibidad ng mga tao.
- ◆ Pagkatapos makolekta ang basura sa inyong bahay, dinadala ito sa mga tambakan ng basura. Sa malalayong lugar ng probinsiya, karaniwa'y sinusunog ito.
- ◆ Maaaring ang basura ang maging dahilan ng maraming problema tulad ng pagbaha, pagkakasakit, at pagkapinsala ng kapaligiran.

Pagbukud-bukurin ang Basura

Sa Aralin 1, tinalakay natin ang ating kasalukuyang problema sa basura. Gayunman, hindi sapat na alamin lamang ang problema. Ang pinakaimportante ay malaman natin kung ano ang gagawin kaugnay dito. Sa araling ito, uumpisahan nating alamin kung ano ang ating gagawin at kung paano tayo makakalahok sa paglutas ng problema ng ating basura.

Pagkatapos ng araling ito, inaasahang makakaya mo nang:

- ◆ ipaliwanag ang pagkakaiba ng basurang nabubulok at basurang di nabubulok; at
- ◆ ipaliwanag kung paano pagbubukud-bukurin nang maayos ang ating basura.

Para makatulong sa problema ng ating basura, ang unang dapat mong malaman ay kung paano pagbubukud-bukurin ang iyong basura. Ang ibig sabihin ng pagbubukod ay ang paghihiwalay o paggugrupo ng laman ng iyong basurahan.

Subukan Natin Ito

Sa palagay mo, bakit natin kailangang pagbukud-bukurin ang ating basura? Isulat ang mga dahilan kung bakit ito kapakipakinabang.

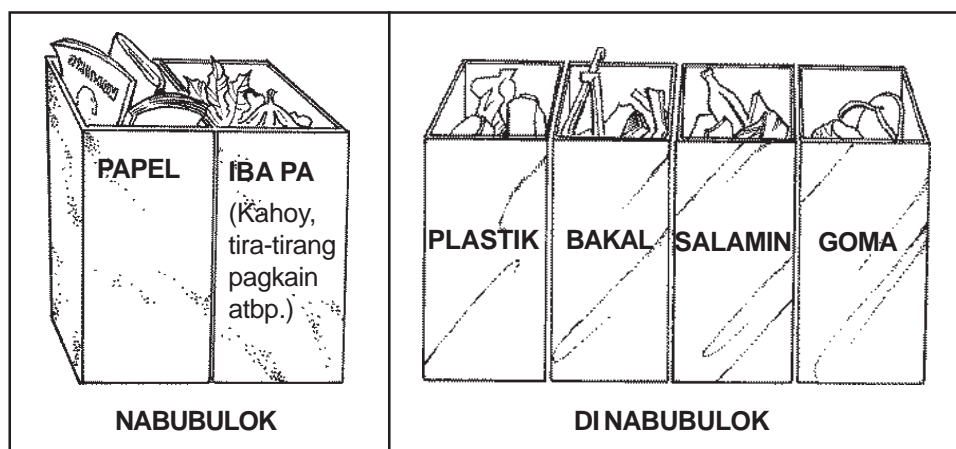
Paano mo paghihiwa-hiwalayin ang iyong basura?

Importanteng ihiwa-hiwalay natin ang ating basura dahil makakatulong ito sa pagtukoy kung aling bagay ang maaari pang magamit. Dapat gawin ang dalawang hakbang na ito.

Ang **unang hakbang**, igrupo ang basura sa dalawa: nabubulok at di nabubulok.

Ang **basurang nabubulok** (*biodegradable*) ay maaaring madurog o mabulok nang husto sa natural na paraan. Gawa sa papel, kahoy o mga katulad ang mga bagay na ito. Ilang halimbawa ay ang talaan ng numero ng telepono, papel, dumi ng hayop, dahon, maliliit na sanga, at tira-tirang pagkain.

Ang **di nabubulok na materyal** (*non-biodegradable*) sa isang banda ay ang mga hindi nabubulok sa natural na paraan. Hindi rin ito lubos na mawawala kapag sinunog. Halimbawa, mga bagay na gawa sa plastik, bakal, salamin, at goma.

Pag-isipan Natin Ito

Nasubukan mo na bang maghukay sa lupa? Nakakita ka na ba ng basag na salamin, plastik na supot, lata, at iba pa na nakabaon sa lupa?

Di nabubulok ang mga bagay na nakikita mo. Hindi nabulok ang mga ito kaya nakabaon pa rin sa lupa.

Subukan Natin Ito

Tingnan mo ngayon ang iyong basurahan. Ilista ang ilan sa mga bagay na nakikita mo. Alin ang nabubulok at alin ang di nabubulok?

Isulat ang iyong mga sagot.

Nabubulok	Di nabubulok

Para maikumpara, tingnan ang sampol na talaan. Nahihiwalay dito ang agad na nabubulok o ang hindi. (Ang mga bagay sa listahan mo ay maaaring naiiba sa mga nakasulat pero ang importante ay tama ang pagkakagrupa sa mga ito.)

Nabubulok	Di nabubulok
tira-tirang pirasong gulay	pinaglagyan ng juice
panis na kanin	plastik na supot panggroseri
lumang talaan ng numero ng telepono	tsinelas na goma
mga diyaryo	lumang kaldero at kawali
karton na kahon ng pizza	bolpen
mga damo sa hardin	babasaging bote ng soft drink

Madaling mabulok ang tira-tirang pirasong gulay, panis na kanin, at iba pang pagkain at halaman. Gayundin, natutunaw at nagkakahiwa-hiwalay sa natural na paraan ang mga bagay na gawa sa papel tulad ng kahon ng pizza, talaan ng numero ng telepono, at mga diyaryo. Nabubulok ang lahat ng ito. Sa kabilang banda ng listahan, hindi kailanman mabubulok ang mga bagay na gawa sa plastik tulad ng mga supot panggroseri, bolpen, pinaglagyan ng juice, tsinelas na goma, aluminyo (tulad ng kaldero at kawali), at bote ng soft drink.

Pagkatapos mong ihiwalay ang basurang nabubulok sa di nabubulok, ang pangalawang hakbang ay igrupo ang mga bagay na gawa sa magkakaparehong materyal.

Tandaan na gawa sa papel o iba pang nabubulok na materyal ang mga bagay na nabubulok. Maaaring gawa sa plastik, bakal, salamin o goma ang mga bagay na di nabubulok.

Naririto ang mga halimbawa:

Mga nabubulok na bagay

- ◆ Papel—karton, bond paper, diyaryo, talaan ng numero ng telepono, lumang sulat, at iba pa.
- ◆ Iba pang bagay na nabubulok—maliliit na sanga, tira-tirang pagkain, tira-tirang pirasong gulay, basura mula sa hardin

Mga di nabubulok na bagay

- ◆ Plastik—supot panggroseri, laruan, lalagyan ng tubig, baso, at iba pa.
- ◆ Bakal/aluminyo—lata ng soft drink, delata, kaldero, kawali, yero, at iba pa.
- ◆ Salamin—bintana, bombilya, salamin, bote
- ◆ Goma—gulong

Subukan mo pang pagbukud-bukurin ang mga nasa listahan mo batay sa materyal na gawa ang mga ito.

Isulat ang mga sagot mo sa ispasyong nakalaan para sa mga ito.

Nabubulok		Di nabubulok			
PAPEL	AT IBA PA	PLASTIK	GOMA	SALAMIN	BAKAL/ ALUMINYO

Tingnan kung paano ginugrupo ang mga bagay:

Nabubulok		Di nabubulok			
PAPEL	AT IBA PA	PLASTIK	GOMA	SALAMIN	BAKAL/ ALUMINYO
diyaryo	tira-tirang pirasong gulay	supot panggroseri	tsinelas	bote ng soft drink	lumang kaldero at kawali
talaan ng numero ng telepono	panis na kanin	pinaglagyan ng juice			
kahon ng pizza	damo mula sa hardin	bolpen			

Hindi natatapos ang iyong trabaho sa paghihiwalay ng basura. Pagkatapos mong pagbukud-bukurin ang basura, pumili ng angkop na lalagyan para sa mga ito. Maaaring ilagay ang mga ito sa mga lata, sako, supot, at iba pa upang mapadali ang malinis at mahusay na pagdadala, pag-iimbak, pangongolekta, at pagbibiyahe nito.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan

Dalawang sagot ang kailangan mong isulat sa bawat bilang. Una, ikaklase kung nabubulok o di nabubulok ang basura. Sumunod, ikaklase ang basura ayon sa kung anong materyal gawa ito: papel, plastik, goma, salamin o bakal.

1. lumang magasin _____	4. baso _____
_____	_____
2. bote ng gamot _____	5. bola _____
_____	_____
3. basag na salamin _____	6. kaldero at kawali _____
_____	_____

Iwasto ang mga sagot mo ayon sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 37.

Tama ba lahat ang sagot mo? Kung tama lahat, napakahusay! Kung hindi, basahin muli ang aralin bago mo ipagpatuloy ang kasunod.

Tandaan Natin

Bago mo ipagpatuloy ang kasunod na aralin, huwag kalimutan ang mga importanteng punto sa Aralin 2.

- ◆ Dapat pagbukud-bukurin ang basura. Maaaring nabubulok o di nabubulok ang mga ito.
- ◆ Nadudurog nang husto ang mga nabubulok na bagay.
- ◆ Hindi nadudurog ang mga di nabubulok na bagay.
- ◆ Isa pa, dapat ihiwa-hiwalay ang basura ayon sa materyal na gawa ng mga ito.

Ano ang Pagrerecycle?

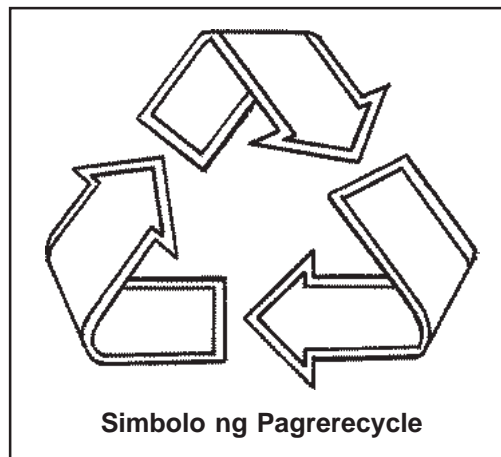
Sa Aralin 2, nalaman mo kung paano ang maayos na pagbukud-bukod ng basura. Isa lamang bahagi ng pagrerecycle ang pagbubukud-bukod nito. Isang proseso ang pagrerecycle kung saan magagamit muli ang mga bagay.

Pagkatapos ng araling ito, makakaya mo nang:

- ◆ ipaliwanag kung ano ang pagrerecycle;
- ◆ ipaliwanag kung paano ang pagrerecycle ng basura;
- ◆ ipaliwanag ang mga pakinabang ng pagrerecycle; at
- ◆ ilarawan ang mga gawaing nakakasustini sa “mga ugaling pagrerecycle.”

Pag-isipan Natin Ito

Ano ang iyong pakahulugan sa simbolo ng pagrerecycle?

Alamin natin kung tama ang iyong idea.

Alamin Natin

Ano ang pagrerecycle?

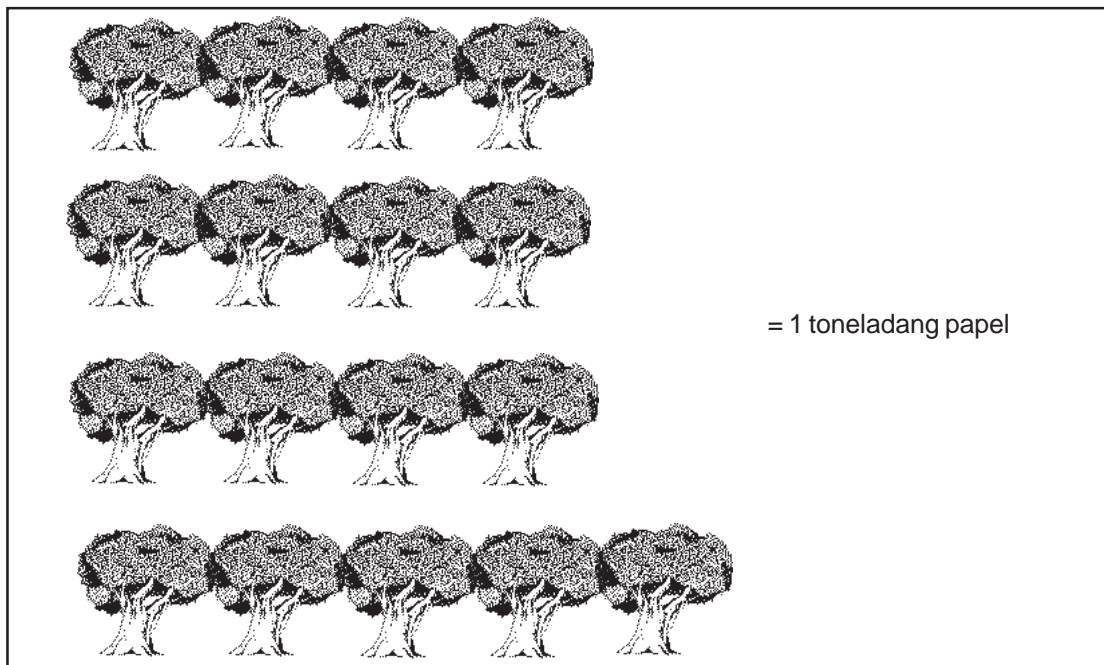
Nangangahulugan ang simbolo ng pagrerecycle ng pag-iikot-ikot. Bakit? Dahil nakapaloob sa pagrerecycle ang mga gawain para maging posibleng magamit muli ang mga bagay. Sa ganitong paraan, mababawasan ang pangangailangan kumuha ng mga hilaw na materyal mula sa kapaligiran upang makalikha ng bagong bagay. Sa madaling sabi, wala palaging naitatapon ng bagay. Ito ang dahilan kung bakit itinuturing ang pagrerecycle ay isang halimbawa ng mga **gawaing nakakasustini**.

Ano ang gawaing nakakasustini?

Nagbibigay ng mga pakinabang sa ekonomiya at lipunan nang hindi nakakapinsala sa kapaligiran ang mga gawaing nakakasustini.

Hindi dapat makapinsala sa ating kapaligiran ang anumang mga kaginhawahan at luho na tinatamasa natin ngayon. Ibig sabihin, habang patuloy tayong kumukuha ng mga hilaw na materyal sa kapaligiran, dapat din nating siguraduhin na napapangalagaan ang kapaligiran. Kapag ginawa ang ganito, hindi lamang tayo makapagmamantini ng suporta para sa ating mga sarili kundi pati na rin sa ating kapaligiran.

Halimbawa, alam mo bang kailangang pumutol ng 17 puno para makalikha ng isang toneladang papel? Kaya habang naririyang lagi ang papel at magagamit natin ito sa lahat ng oras, dapat nating tandaan na naaapektuhan ang ating kapaligiran.

Kung may mga gawaing nakakasustini, mayroon ding **gawing di nakakasustini**. “Mabilisang remedyo” ang gawaing di nakakasustini na pampuno sa ating kagyat na pangangailangan sa rekursong. Di nakakasustini ang mga ito dahil nagiging dahilan ng pagkasaid ng ating mga rekursong. Kapag nagpatuloy ito, hindi na makakaya ng kalikasan na sustinihan tayo.

Subukan Natin ito

Batay sa ating natalakay, may naiisip ka bang ilang gawaing nakakasustini? Naririto ang halimbawa para gabayan ka. Kapag bumibili ka ng soft drink, magdala ng basyong bote sa tindahan. Papalitan ng bagong boteng may laman ang boteng ito. Sa gawaing ito, patuloy ang paggamit ng mga bote, nang hindi nasasaid ang suplay ng mga bote.

Maaari ka rin bang maglista ng ilang gawaing di nakakasustini? Halimbawa, tuwing bibili ka sa groseri, gumagamit ka ng bagong supot na plastik. Ang problema, nanggagaling sa ating likas na yaman ang mga hilaw na materyal para makagawa ng plastik na supot. Kung gayon, ang bawat plastik na supot ay nakakasaid sa ating likas na yaman.

Mga Gawing Nakakasustini

Halimbawa: pagdadala ng basyong bote
tuwing bibili ng soft drink

Mga Gawing Di nakakasustini

Halimbawa: paggamit ng bagong plastik
na supot tuwing bibili sa groseri

Subukan Natin Ito

Anong gawaing pagrerecycle ang alam mo? Isulat ang mga ito.

Alamin natin kung tama ang mga idea mo.

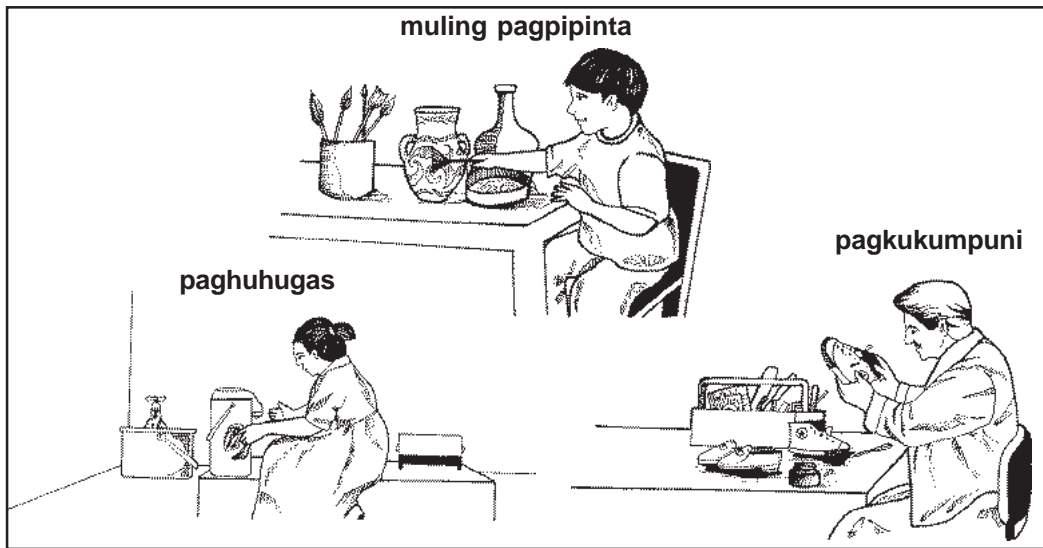
Alamin Natin

Paano ka nagrerecycle?

Pinapalooban ang pagrerecycle ng:

1. Muling paggamit ng bagay hangat pupuwede pa.

Ang muling paggamit ng mga produkto ay nagpapahaba ng buhay ng mga bagay na ito, sa gayon naaantala ang kahuli-hulihang pagtatapon sa mga ito. Ang muling paggamit ay maaaring mangahulugan ng pagkukumpuni, paghuhugas, muling pagpipinta, at iba pang tulad nito.

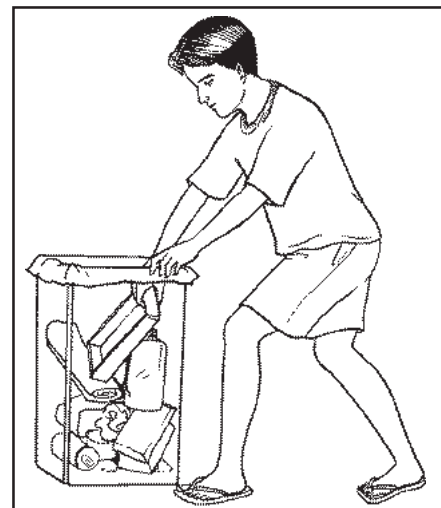
Sa katunayan, kung gusto mong maging tagapagtaguyod ng pagrerecycle, puwede kang tumangging bumili ng mga bagay na hindi mo magagamit muli o puwede kang pumili ng mga bagay na magagamit mo muli. Mas gugustuhin mo ang mga lalagyang puwedeng isauli tulad ng mga bote ng soft drink at dapat agad ito na isasauli. Maaaring gusto mo ring bumili ng mga produktong segunda-mano dahil nangangahulugang ito na hindi ka gagamit ng mga bagong bagay at makakatulong ka sa pangangalaga ng mga likas yaman.

Subukan Natin Ito

Tingnan ang iyong basurahan. Alin diyan ang magagamit mo pa muli?

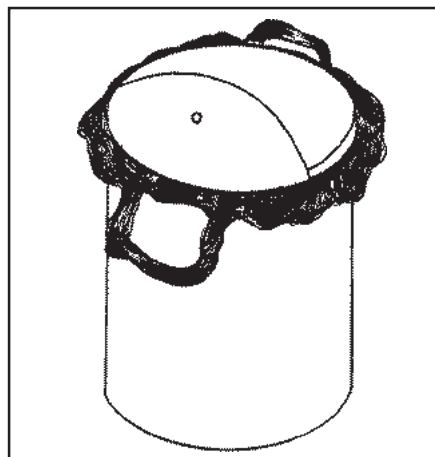
Kunin ang mga bagay na ito, linisin at pag-isipan kung paano mo muling magagamit ang mga ito.

Naririto ang ilan pang mga idea kung paano mo muling magagamit ang mga bagay sa iyong bahay.

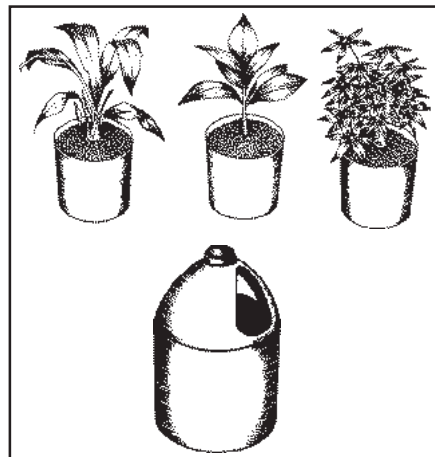
Mga plastik na supot panggroseri

- ◆ gamitin ang mga ito kapag namamalengke.
- ◆ ipansapin ang mga ito sa mga basurahan.
- ◆ ipansupot ang mga ito sa mga bagay na itinatago sa bahay.

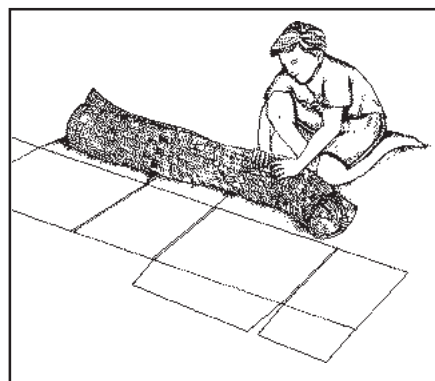
Mga basyong boteng plastik ng inumin

- ◆ punuin ang mga ito ng buhangin at gamiting pangharang sa pintuan.
- ◆ gawing paso ang mga ito
- ◆ gawing pitsel ang malalaking basyong boteng pang-isports na inumin.

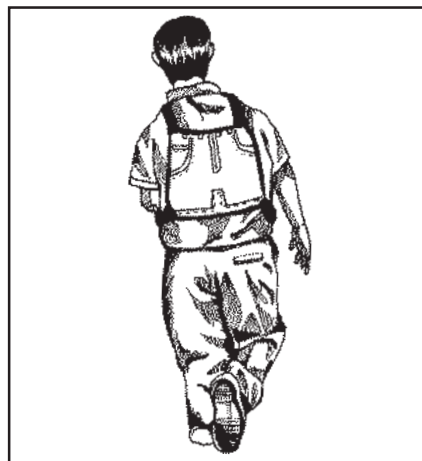
Mga karton na kahon

- ◆ gamiting taguan ng mga bagay sa ilalim ng kama.
- ◆ gamiting banig ng maliliit na alagang hayop.
- ◆ gamiting banig para hindi malamigan sa sahig.
- ◆ gamiting punasan ng paa sa may pintuan.

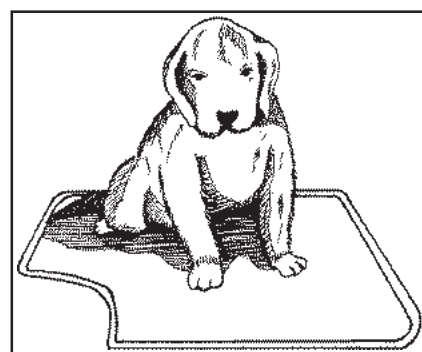
Lumang pantalon

- ◆ gupitin at tahiin ang mga ito at gawing pitaka o bag.
- ◆ gawing basahan sa bahay.

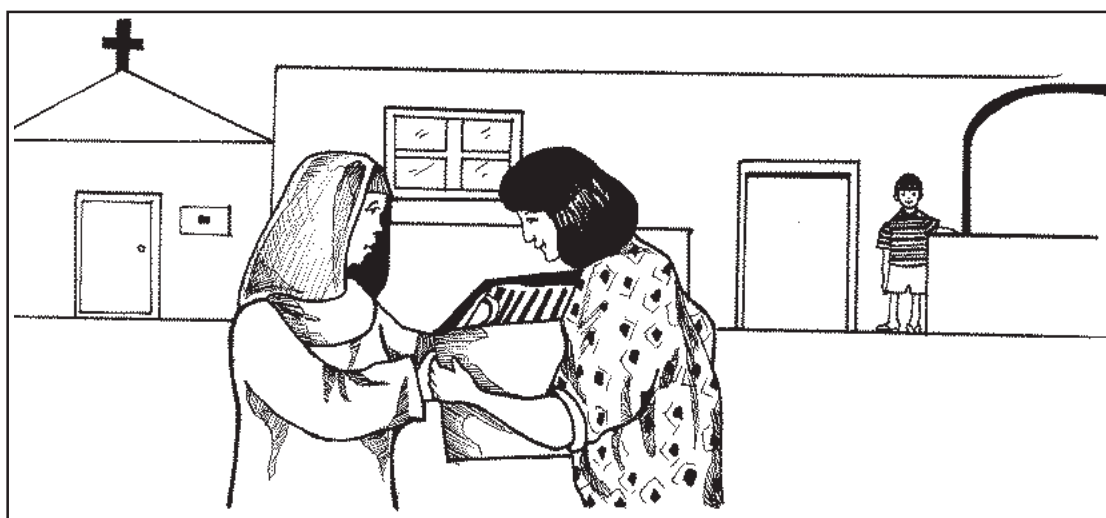
Mga pansahig sa sasakyan (goma o alpombra)

- ◆ ipansapin sa mga lalagyang tumutulo sa iyong garahe.
- ◆ ilagay sa loob ng kulungan ng iyong alagang hayop para gawing higaan.
- ◆ ipansapin sa inuman o plato ng iyong alagang hayop para ipansahod sa natatapon.

2. Pamimigay at ipampalit

Maaari mong ipamigay ang mga hindi mo na kailangan sa mga kapamilya, kapitbahay, kaibigan, simbahan o institusyon ng kawanggawa. Maaari mo ring ipagpalit sa bago ang mga luma mong gamit. Maaari mo ring ipamigay sa iba ang mga damit at sapatos na hindi na magkasya sa iyo para magagamit pa ng iba. Kahit ang mga laruan na ayaw mo na ay puwede mong ipamigay para mapaglaruan pa ng iba.

Kapag hindi na muling magagamit, maipapamigay o maipagpapalit ang isang bagay, dalhin sa mga pabrikang nagrerecycle nito. Ang mga pabrikang ito ang may kakayahang gawing bagong bagay ito.

3. Pagrerecycle sa pamamagitan ng makina sa mga pabrika

Sa ganyang paraan, ang pagrerecycle ay pagdurog sa mga bagay na itinaon na at paglikha ng mga bago mula sa mga ito. Halimbawa, pinipiraso ang mga gamit na papel sa mga pagawaan nito at ginagawang bago. Sa paraang ito, hindi na kailangang magputol ng kahoy para gumawa ng bagong papel.

Mairerecycle ng mga espesyal na makina ang mga produktong gawa sa salamin at bakal. Halimbawa, inihihiwalay ayon sa kulay ang mga garapon at boteng hindi magagamit muli, pagkatapos, dinudurog, tinutunaw at ginagawang mga bagong produktong salamin. Maaaring irecycle ang aluminyo, bakal at lata at gawing mga bagong hilaw na materyal. Kahit ang ilang plastik ay mairerecycle ng mga espesyal na makina para gawing materyales sa konstruksyon.

Subukan Natin Ito

Tingnan muli ang iyong basurahan. Ilista ang lahat ng laman. Isulat ang mga ito sa ibaba.

Sigurado akong iba't iba ang nakita mong mga bagay. Tingnan ang sampol ng listahang ito.

Scratch paper
Pambalot ng mga foldback clip
Tissue paper
Cotton buds
Lalagyan ng gel
Kahon ng pabango
Basag na salamin
Lumang t-shirt
Lalagyan ng alkohol
Plastik na supot panggroseri
Lata ng soft drink

Tingnan ang listahan at malalaman mo na mairerecycle ang lahat ng mga ito. Tama nga, kaya kinuha ko uli lahat. Sasabihin mong imposible pero totoo nga.

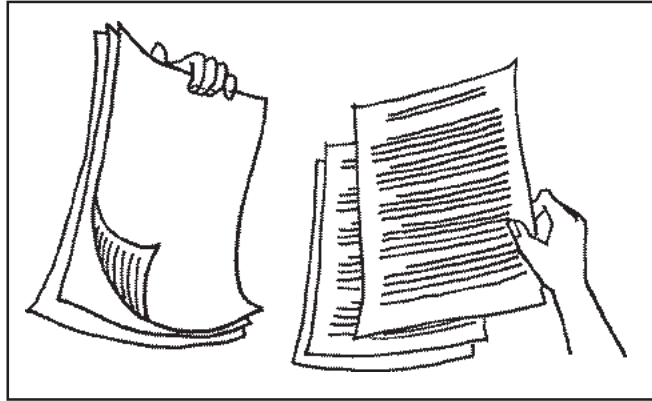
Igrupo ang mga bagay na inilista mo kung magagamit pa, maipapamigay o maipagpapalit, at mairerecycle ang mga ito muli. Isulat ang iyong mga sagot.

Muling Magagamit	Maipapamigay o Maipagpapalit	Mairerecycle ng Makina

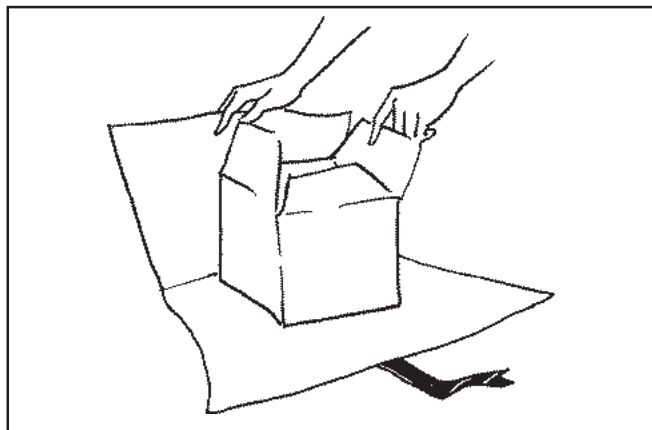
Tingnan kung ano ang kinalabasan.

Mga bagay na muling magagamit

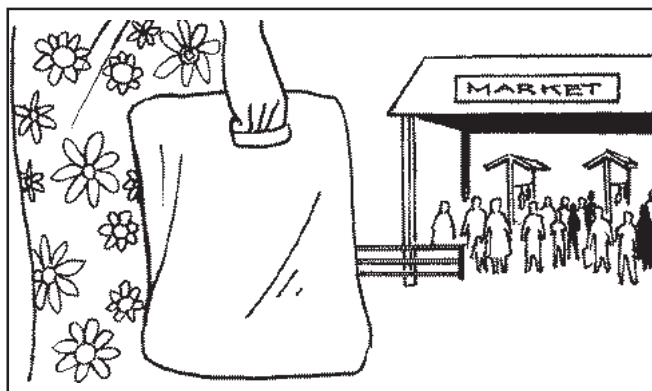
Scratch paper—kung harap lamang ang nagamit, puwede ko pang gamitin ang likod.

Kahon ng Pabango—puwede ko pang gamitin kahong panregalo

Plastik na supot panggroseri—imbres na bumili ng bago, puwede ko itong gamitin sa pamamalengke.

Mga bagay na maipapamigay o maipagpapalit

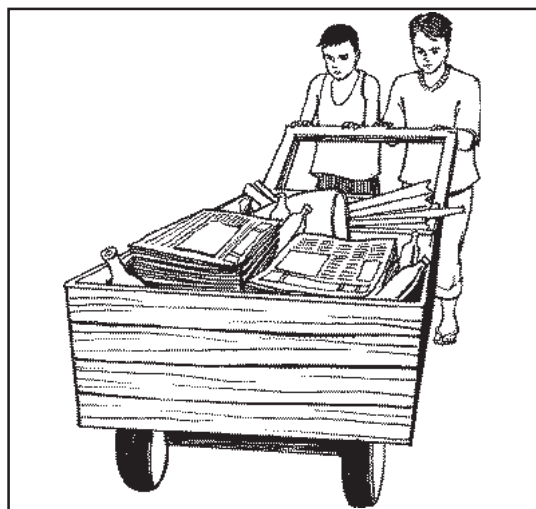
Lumang t-shirt–maaaring luma na ito pero maayos pa kaya puwede ko pa itong ipamigay sa nangangailangan.

Mga bagay na mairerecycle ng makina sa mga pabrika

Pambalot ng foldback clips
Tissue paper
Cotton buds
Lalagyan ng gel
Basag na salamin
Lalagyan ng alkohol
Lata ng soft drink

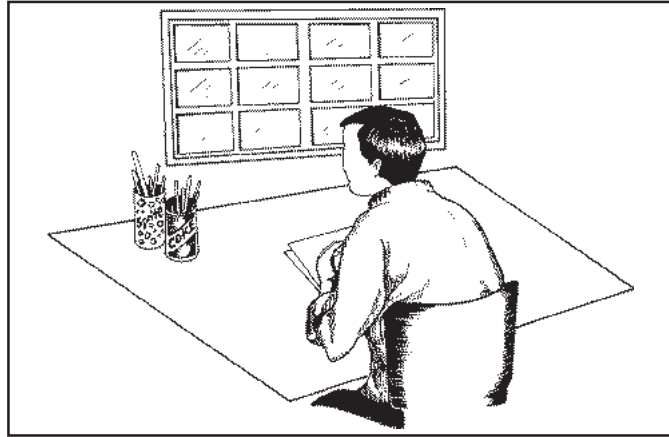
Kung hindi mo na marecycle ang mga bagay na ito, ayusin ang mga ito para mairecycle sa mga pabrika. Kadalasan, nangongolekta ng mga bagay na mairerecycle ang mga magbobote-diyaryo. Ito ang mga taong nagtutulak ng kariton na puno ng mga itinapong pira-pirasong bakal, mga diyaryo, mga bagay na gawa sa plastik. Ipinagbibili nila ito sa mga junk shop na maglilinis ng mga bagay na ito at magbebenta sa mga industriyang gumagamit ng ganitong mga bagay.

Tingnan natin ang isang halimbawa kung paano narerecycle sa mga pabrika ang mga bagay.

Mga lata o bote ng soft drink na mairerecycle sa mga pabrika

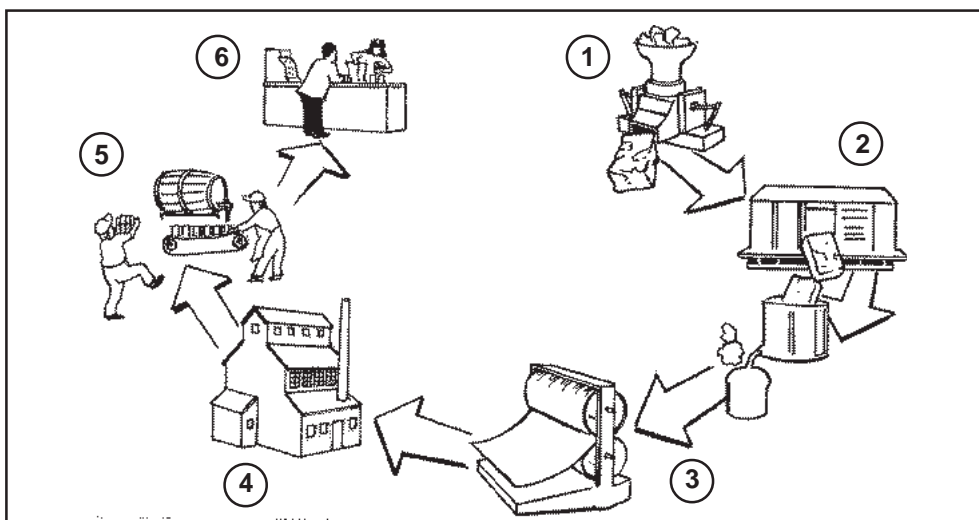
Natalakay na natin na maaaring ikaw mismo ang magrerecycle sa pamamagitan ng paggamit muli ng mga bagay. Sa mga lata o bote ng soft drink, puwedeng gamitin sa gawang-sining o artwork o kaya'y lalagyan ng lapis.

Pagkatapos mong gamitin o muling gamitin ang mga lata ng soft drink, itapon ito nang maayos. Paano?

1. Siguraduhing basyo ang lahat ng lata ng soft drink.
2. Pagsama-samahin sa isang supot ang mga lata. (Tandaan na magkakasama ang lahat ng di nabubulok; maigugrupo ang basurang gawa sa magkaparehong materyal).
3. Pitpitin ang mga lata para magkasya para mas maraming lata ang kasya sa supot.
4. Dalhin sa junk shop ang mga lata o ipakolekta sa mga magbobote-diyaryo.

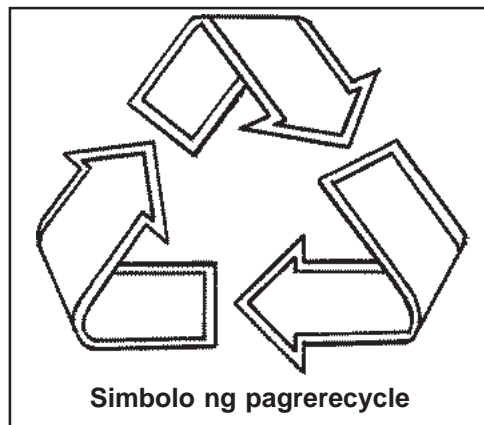
Kapag nasa junk shop na ang mga lata, huhugasan ang mga ito at itse-tsek bago ibenta sa mga pabrika. Kapag nasa pabrika na ang mga pinitpit na lata, dumadaan ang mga ito sa sunud-sunod na prosesong tulad ng ipinapakita sa larawan.

Tulad ng ipinapakita sa larawan, dumadaan sa sunud-sunod na prosesong ginagamitan ng mga makinang pang-industriya ang mga lata ng *soft drink*.

1. Pagkatapos maideliber sa pabrika, pinipitpit ang mga lata.
2. Pagkatapos ay nililiit at tinutunaw ang mga ito.
3. Sumunod, ginagawang *can sheets* ang mga ito tulad ng nakikita mong yerong pambubong.
4. Muling ginagawang mga lata o minamanupakturang lalagyan ng *soft drink*.
5. Kapag ginawa nang lalagyan, nilalamnan na ito ng soft drink at iniimpake para ibenta.
6. Dinadala ang yaring produkto para itinda sa mga groseri at supermarket.

Kaya imbes na gumamit ng mga hilaw na materyal tulad ng bakal at mga batong nakukuha sa minahan o ore para gumawa ng mga bagong lata ng *soft drink*, kaya natin muli magamit ang naririyang mga bagay para makatulong din sa paglutas ng problema sa basura.

Malinaw na isang halimbawa ito ng pagrerecycle. Tulad ng tinutukoy ng simbolo, may paikot-ikot na proseso ito, at paulit-ulit.

Subukan Natin Ito

Ngayong alam mo na kung ano ang pagrerecycle, ano sa palagay mo ang mga pakinabang sa pagrerecycle? Isulat ang mga ito.

Anu-ano ang mga pakinabang na natukoy mo? Alamin natin kung tama ang iyong mga sagot.

Alamin Natin

Mga pakinabang sa pagrerecycle

Ang pangunahing layunin ng pagrerecycle ay bawasan ang pagpinsala sa kapaligiran na resulta ng prosesong pagkuha ng mga hilaw na materyal dito. Tulad ng natalakay na natin noong una, may kaalinsabay na mga gawing nakakasustini ang pagrerecycle. Pero bukod sa mga ito, makakabawas ng basura at polusyon ang pagrerecycle.

Galing sa ating likas na yaman ang mga hilaw na materyal para makagawa ng mga bagay na ginagamit natin. Nakakapinsala ng kapaligiran ang prosesong pagkuha ng mga hilaw na materyal. Halimbawa, para makagawa ng papel, maaaring di maayos o barabara ang pagputol ng puno.

Gayundin, nagiging dahilan ng polusyon at lumilikha ng basura ang proseso ng pagpipino ng mga hilaw na materyal na karaniwang ginagawa sa mga pabrika.

Sa pagrerecycle, gumagamit ng prosesong nagbibigay-daan sa patuloy na paggamit at muling paggamit ng mga bagay. Sa gayon, naiiwasang kumuha ng mas maraming hilaw na materyal mula sa kalikasan. Nakakabawas naman ito sa pagpipinsala o paglikha ng dagdag na basura sa kapaligiran. Mas napapangalagaan din nito ang mga yaman at enerhiya.

Ang iba pang mga pakinabang sa pagrerecycle ay:

- a. pagtitipid sa panahon, pera, at pagod na inaaksaya sa pangongolekta at pagdadala ng basura sa isang lugar. Magagamit sa iba pang mga kapakipakinabang na proyekto ang pondo ng pamahalaan na ginagamit sa pangongolekta ng basura.
- b. pagpapatibay sa kahalagahan ng pagtitipid, sipag, at pagkamalikhain. Kailangang pagsikapan ang muling paggamit ng mga bagay na itinuturing patapon na. Sa pagrerecycle, nailalabas ng mga tao ang kanilang pagkamalikhain, naiisip nila ang mga paraan kung paano ang basura ay magagamit nang mahusay o mas maraming produktong magagawa dito.
- c. pagbibigay-kasiyahan sa paglahok ng mga tao sa paglutas ng sarili nilang problema kaya napapalakas ang damdaming pagsasama-sama.

Alam mo na ngayon kung paano magrecycle. Pero kung titingnan mo, magiging epektibo lamang ang pagrerecycle kung gugustuhin mong maging epektibo ito. Kailangang mong maging “kaugalian ang pagrerecycle.” Kapag nakaugalian mo na ang pagrerecycle, automatiko nang gusto mong magrecycle tuwing makakakita ka ng basura. Tatanungin mo ang iyong sarili, “paano ko maiiwasang itapon ito?”

Alamin Natin

Mga Ugaling Pagrerecycle

Naririto ang ilang gawi na sumasalamín ng isang “ugaling pagrerecycle.”

1. Magsimula ka sa pag-unawa sa kahalagahan ng basurang itinatapon sa basurahan.
2. Ugaliing pulutin ang kalat na nakikita mo.
3. Hikayatin ang iyong mga kapitbahay at kaibigan na magrecycle.
4. Sikaping lumikha ng pamilihan para sa mga produktong nirerecycle sa pamamagitan ng pagbili sa mga ito kung kinakailangan.
5. Magregalo ng mga gawa at nakapakete sa mga nirecycle na materyal.
6. Hanggat maaari’y bumili ng mga bagay na mahusay ang pagkakagawa, tumatagal, at puwedeng kumpunihin.
7. Bumili ng mga bagay na nakapakete sa nirecycle na materyal.
8. Ugaliin ang pagrerecycle sa iyong tahanan at sa pinagtatrabahuhan.

Tandaan Natin

Huwag kalimutan ang mga importanteng punto sa araling ito.

- ◆ Ang simbolo ng pagrerecycle ay nangangahulugan ng pag-ikot-ikot dahil nakapaloob sa pagrerecycle ang mga gawaing nagbibigay-daan sa paggamit at paulit-ulit na paggamit sa mga bagay.
- ◆ Nakapaloob sa pagrerecycle ang
 - muling paggamit sa mga bagay
 - pamimigay at pakikipagpalit
 - pagrerecycle sa pamamagitan ng mga makina sa mga pabrika
- ◆ Nakakabawas sa pagpinsala ng ating kapaligiran ang pagrerecycle dahil nagagamit nang husto ang mga yaman.
- ◆ Sa “ugaling pagrerecycle,” nakakagawian nang mag-iisip ng “paano ko ito mairerecycle” tuwing magtatapon ka ng basura.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan

Ipaliwanag ang ugnayan ng pagrerecycle at mga gawing nakakasustini.

Ikumpara ang iyong mga sagot sa mga sagot na nasa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 37.

Ibuod Natin

Huwag kalimutan ang mga importanteng punto sa modyul na ito:

- ◆ Sa kalakhan, dulot ng paglaki ng populasyon ang ating problema sa basura na humahantong naman sa pagdami ng aktibidad ng mga tao.
- ◆ Pagkatapos kolektahin ang basura sa ating bahay, dinadala ito sa mga nakalantad na tambakan ng basura. Sa malalayong lugar sa probinsya, karaniwan sinusunog ang mga ito.
- ◆ Maaaring magdulot ng maraming problema ang basura tulad ng pagbaha, pagkakasakit at pagkapinsala ng kapaligiran.
- ◆ Dapat ihihiwalay ang mga basura. Maaaring nabubulok o di nabubulok ang mga ito.
- ◆ Ang mga bagay na nabubulok ay nabubulok sa natural na paraan.
- ◆ Ang mga bagay na di nabubulok ay mga hindi nabubulok sa natural na pamamaraan kung saan kailangan ng mga makinarya para dito.
- ◆ Dagdag pa, dapat ihihiwalay ang basura ayon sa materyal na gawa ang bawat bagay.
- ◆ Nakapaloob sa pagrerecycle ang mga aktibidad na nagbibigay-daan sa paulit-ulit na paggamit ng mga bagay.
- ◆ Nakapaloob sa pagrerecycle ang:
 - muling paggamit ng mga bagay hanggat pupuwede
 - pamimigay at pakikipagpalit
 - pagrerecycle sa pamamagitan ng mga makina sa mga pabrika
- ◆ Nakakatipid ng panahon, pera, at pagod ang pagrerecycle .

Anu-ano ang mga Natutuhan Mo?

Alamin natin ngayon kung gaano na ang natutuhan mo sa modyul. Sagutin ang mga sumusunod na tanong.

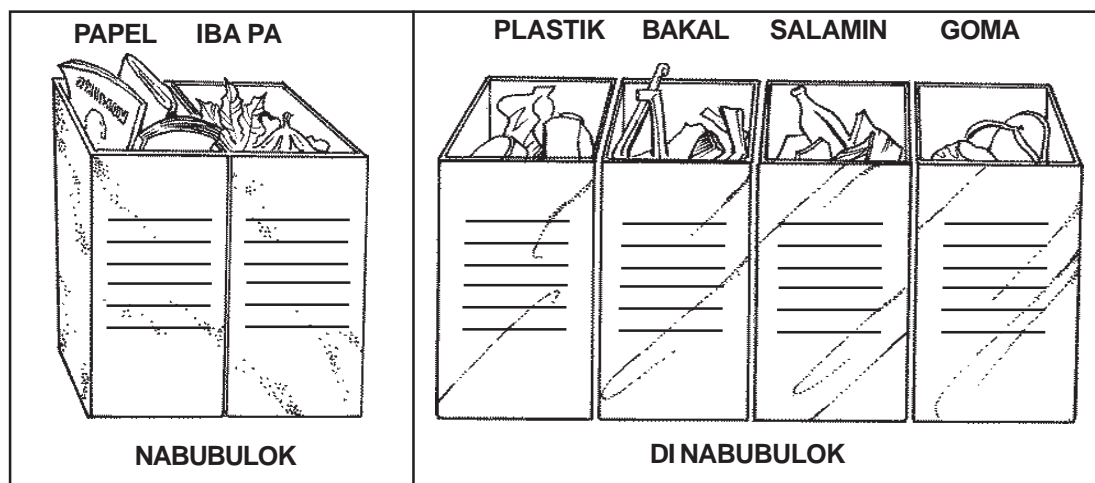
I. Bilugan ang letra ng pinakamahasay na sagot.

1. Ang pangunahing dahilan ng ating problema sa basura ay _____.
 - a. mga hayop na nagkakalat ng basura
 - b. mga basurerong hindi nangongolekta ng basura sa tamang oras.
 - c. Mga magbobote-diyaryo na nangongolekta lamang ng plastik at pira-pirasong bakal at hindi nangongolekta ng lahat ng klase ng basura.
 - d. paglaki ng populasyon na nagreresulta sa pagdami ng mga aktibidad na lumilikha naman ng mas maraming basura.
2. Alin sa mga sumusunod ang hindi gawa sa kaparehong materyal?
 - a. basong plastik
 - b. supot panggroseri
 - c. timba
 - d. kaldero
3. Makakatulong tayo sa paglutas ng problema sa basura sa pamamagitan ng _____.
 - a. mga gawaing nakakasustini
 - b. pagrerecycle
 - c. muling paggamit
 - d. lahat ng nasa itaas
4. Ang ibig sabihin ng pagrerecycle ay _____.
 - a. paghahalu-halo ng basura para mapira-piraso ang mga ito
 - b. paulit-ulit na paggamit ng mga bagay
 - c. pagkolekta ng basura sa mga bahay-bahay nang nakabisikleta
 - d. pagbubukod ng kanya-kanyang basura

5. Nagagawa ang muling paggamit ng mga bagay sa pamamagitan ng _____.
- pagkukumpuni
 - paghuhugas
 - muling pagpipinta
 - lahat ng nasa itaas
6. Ang ibig sabihin ng simbolo ng pagrerecycle ay _____.
- pagtatapon ng mga bagay na gamit na
 - paulit-ulit na paggamit ng mga bagay
 - pagtatago ng mga bagay kahit hindi na ginagamit
 - wala sa nabanggit sa itaas
7. Alin sa mga sumusunod na pahayag tungkol sa mga bagay na nabubulok at di nabubulok ang totoo?
- nakakain ang mga bagay na nabubulok samantalang hindi nakakain ang mga bagay na di nabubulok.
 - nasusunog ang mga bagay na nabubulok samantalang hindi nasusunog ang mga bagay na di nabubulok.
 - narerecycle ang mga bagay na nabubulok samantalang hindi ang mga bagay na di nabubulok.
 - nabubulok nang husto ang mga bagay na nabubulok samantalang hindi ang mga bagay na di nabubulok.
8. Alin sa mga sumusunod ang malamang may negatibong epekto ng isang nakalantad na tambakan ng basura?
- Aksaya sa pera.
 - Makakasaid sa ating likas na yaman.
 - Magdudulot ng sakit.
 - Wala sa nasa itaas.
9. Alin sa mga sumusunod ang hindi pakinabang ng pagrerecycle?
- Nakapagpapatibay ng mga kahalagahan tulad ng kabutihang-loob at paggalang.
 - Nakapagpalahok sa mga tao sa mga aktibidad ng komunidad.
 - Nakatitipid ng panahon, pera, at pagod.
 - Nakakabawas ng polusyon.

II. Ilagay ang mga bagay na angkop sa kahon ng basura. Tukuyin ang materyal na gawa ang mga ito (PLASTIK, PAPEL, BAKAL/ALUMINYO, SALAMIN):

Lumang libro
Bombilyang fluorescent
Mga magasin
Yerong pambubong
Tira-tirang pagkain
Tetra-pack na lalagyan ng juice

Ikumpara ang iyong mga sagot sa mga sagot na nasa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 37–38.

Ano ang nakuha mong iskor sa pagsasanay?

Kung ang nakuha mo ay:

0 – 9	Dapat mong pag-aralan muli ang modyul na ito.
10 – 14	Balikan ang mga bahagi ng modyul na hindi mo naintindihan.
15 – 20	Mahusay! Pero siguraduhing babalikan mo ang iyong mga maling sagot.
21 – 27	Napakahusay! Alam na alam mo ang ating problema sa basura at ang pagrerecycle ang solusyon sa problema.

Batayan sa Pagwawasto

A. Anu-ano na ang mga Alam Mo? (pp. 2–4)

1. **(b)** Ang paglaki ng populasyon ay nakadagdag din ng mga aktibidad ng mga tao, at ang epekto nito ang dagdag na basura.
2. **(d)** Maaaring gamitin sa mas produktibong layunin ang lupang ginagamit na tambakan ng basura.
3. **(a)** Nakakabawas ang pagbubukod ng ating basura sa tungkulin ng mga kolektor ng basura sa paggugrupo ng basurang ipagbibili sa iba't ibang pabrika. Ang pabrika namang ito ay nagrerecycle ng mga bagay na di nabubulok at gumagamit ng basurang nabubulok para gawing abono o kompost.
4. **(d)** Sa pagdaan ng panahon, mabubulok ang mga bagay na nabubulok.
5. **(d)** Nabubulok nang husto ang mga kaliskis ng isda.
6. **(c)** Ang pagsusunog at pagliliit ay nakakasira ng bagay imbes na irecycle ang mga ito.
7. **(a)** Pangmatagalang solusyon sa problema ng basura ang ugaling pagrerecycle. Ang mga pagbabago sa gawi sa pagtatapon ng basura ay dapat sabayan ng pagbabago sa aktitud at paniniwala.
8. **(a)** Ang mga ito ang gawi sa pagrerecycle. Nangangahulugan ito ng paggamit at muling paggamit ng mga bagay.
9. **(c)** Mga nakalantad na tambakan ng basura ang mga landfill.

Sa pagrerecycle, nababawasan ang pangangailangang magkaroon ng ganitong mga tambakan.
10. **(a)** Sa pagrerecycle ng mga pabrika sa basura, ginagawang bagong hilaw na materyal ang basura na maaaring maging produktong kapakipakinabang muli.

B. Aralin 2

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan (pahina 15)

1. nabubulok – papel	4. di nabubulok – plastik
2. di nabubulok – salamin	5. di nabubulok – goma
3. di nabubulok – salamin	6. di nabubulok – aluminyo

C. Aralin 3

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan (pahina 31)

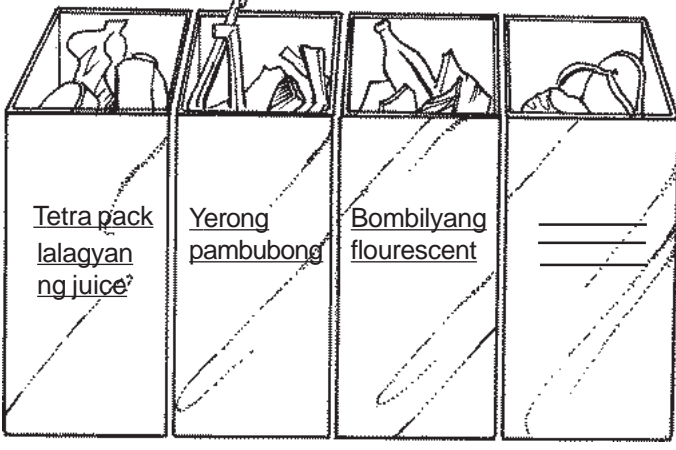
Isang halimbawa ng gawing nakakasustini ang pagrerecycle. Nagbibigay-daan ito sa paggamit ng mga bagay nang paulit-ulit. Nakakabawas ito sa pangangailangan sa dagdag na mga hilaw na materyal para lumikha ng mga bagong bagay. Sa ganyang paraan, ang ating kapaligiran — ang pinanggagalingan ng mga hilaw na materyal — ay naiiwas sa di kailangang pagkasaid.

D. Anu-ano ang mga Natutuhan Mo? (pp. 33–35)

- I. 1. (b) Ang pagdami ng aktibidad ng mga tao ay nauuwi sa paglikha ng mas maraming basura. Ang mga letrang (a) at (c) ay hindi matutukoy na tuwirang dahilan ng ating problema sa basura.
2. (d) Gawa sa aluminyo ang mga kaldero. Gawa sa plastik ang iba.
3. (d) Mga gawaing nakakasustini ang lahat ng pagpipilian.
4. (b) Ang ideyang pagrerecycle ay ang paggamit at muling paggamit ng mga bagay hanggat pupuwede ito. Itapon man o kailanman itapon ang mga ito, maaaring irecycle ng mga makina sa pabrika.
5. (d) Samahan ng kaunting galing sa sining, pagkamalikhain, at pagkukumpuni, maaari nang paulit-ulit na gamitin ang mga bagay.
6. (b) Ang simbolo sa pagrerecycle ay nagpapakita ng paikut-ikot. Ibig sabihin na paulit-ulit na ginagamit ang mga bagay.
7. (d) Tinutukoy na ganyan nga ang mga bagay na nabubulok dahil nabubulok nang husto ang mga ito samantalang hindi ang mga bagay na di nabubulok.
- (a) Hindi totoo dahil ginagamit lamang sa basura ang mga salitang nabubulok at di nabubulok. (c) Hindi totoo dahil parehong marerecycle ang mga bagay na nabubulok at di nabubulok. (b) Hindi totoo dahil parehong puwedeng masunog bagama't hindi masusunog nang husto ang mga bagay na di nabubulok.
8. (c) Puwede kaagad panggalingan ng sakit ang basurang nakakalat dahil sa mga pesteng nabubuhay dito.

9. (a) Nagpapatibay sa mga kahalagahan ng pagtitipid at pangangalaga ang pagrerecycle, hindi ng kabutihang-loob at pagrespeto.

II. Bigyan mo ang iyong sarili ng isang puntos kapag mahusay mong natukoy kung nabubulok o di nabubulok ang basura. Bigyan mo ng isa pang puntos ang iyong sarili kung mahusay mong napagbubukod ang basura batay sa materyal na gawa nito.

PAPEL IBA PA		PLASTIK BAKAL SALAMIN GOMA			
Lumang libro magazine Tira tirang pagkain		Tetra pack lalagyan ng juice Yerong pambubong Bombilyang flourescent _____ _____ _____			
NABUBULOK		DI NABUBULOK			

Talahuluganan

Pagbubukud-bukod Paghihiwalay ng laman ng basurahan

Pagtatapon ng basura Ang proseso ng pagtatapon ng basura

Nabubulok Mga bagay na nabubulok o maaaring mabulok sa natural na paraan. Ang mga halimbawa ay papel, talaan ng mga numero ng telepono, dumi ng hayop, dahon, at tira-tirang pagkain.

Di nabubulok Mga bagay na hindi nabubulok kahit sunugin. Ang mga halimbawa ay mga bagay na gawa sa plastik, bakal, salamin, at goma.

Pagrerecycle Ang proseso ng paggamit at muling paggamit nang paulit-ulit.

Mga gawaing nakakasustini Mga gawi o aktibidad na nagbibigay pakinabang sa ekonomiya at lipunan nang hindi napipinsala ang kapaligiran

Mga gawaing di nakakasustini Mga gawi o aktibidad na nagbibigay pakinabang sa ekonomiya at lipunan pero nakakapinsala rin ng kapaligiran.

Mga Sanggunian

Denison, Richard. 1998. *Recycling is not garbage*. Environmental Defense. <<http://www.techreview.com/articles/Oct97/recycle.html>> September 20, 2000, date accessed.

Enfo – The Environmental Information Service. ActionSheet 2. *Recycling*. 2000. <<http://www.aim-irl.com/greenguide/recyc.htm>> September 20, 2000, date accessed.

Evergreen Industries. *Commonly Recycled Materials*. 1999. <<http://www.obviously.com/recycle/guides/common.html>> September 20, 2000, date accessed.

Environmental Protection Agency. June 2000. *Waste Prevention*. <<http://www.epa.gov/wastewise/wastepre.htm>> September 20, 2000, date accessed.

Howard County, Maryland. 2000. *Mixed Paper Recycling*. <<http://www.co.ho.md.us/paper.html>> September 20, 2000, date accessed.

National Association for PET Container Resources. 2000. *Do you know how to recycle properly?* <http://www.napcor.com/kids/fun_page/kids_recycle.html> September 20, 2000, date accessed.

The Annenberg/CBP Project. 1998. *Garbage—How can my community reduce waste?* <<http://www.learner.org/exhibits/garbage/solidsolut.html>> September 20, 2000, date accessed.